

Jeppe Aakjærs mindetale til Holger Drachmann

Taler

Jeppe Aakjær
Digter og forfatter

Dato

18. januar 1908

Sted

Aarhus Teater

HOLGER DRACHMANN

MINDETAL I AARHUS THEATER 18. JANUAR 1908.

DEN nordiske Himmel har saa mange herlige Stjerner. Intet Steds funkler de saa lyse og saa store som i Danmarks Vinternætter, naar Graagaasens Skrig lyder under de lave Fjordbrinker. Nu er en af de største Stjerner gledet ud fra sin Bane for at sluges af det evige Mørke. Den farende Sanger er bleven saa stille. Døden har ramt hans Luth med sin Krykkestav. Nuvel, det er *kun* Instrumentet, som er knust; *Tonerne lever*.

Han havde en Gang i en af sine stolte Rytmer bedt om en naadig Død — som „Shelleys i Toscanerhavets Bølger“ — Død i den lyse, betagende danske Sommernat, om hvilken han sang de udødelige Ord:

„Men endnu spreder Sommernattens Skjær

udover Sø og Land de lyse Vinger,

og endnu tegner højt bag Skovens Trær

Daggryets Gud sit Navn med gylden Finger.

Og endnu driver Nattens Bris vor Baad,

en stille Vandringsmand ad stille Veje,

og endnu har til Sang og Klang vi Raad,

vi, som har Morgenskjærets Guld i Eje.“

— Men Døden kender ingen Naade. Den har fanget ham ind i de kolde, klamme Taagehvirvler, der driver saa lavt over dette lave Land og besjæler vort Mod gennem alle de graa Døgn. Hvor er det ikke Synd, at vi ikke kan lægge en dansk Rose paa hans Kiste — eller en Haandfuld vilde Blomster, plukket ved en ensom Kilde, hvori Rylen spejler sig omkring St. Hans. Vel har han ingenlunde foragtet Sydens Blomster, men flittig søgt dem paa sin rappe Fod, som den vandrende Skjald han var; men dansk Trang kræver dansk Sang — og lad det være nok saa frisk og fint og rytmeskjønt, hvad han har sunget om Sydens Pragt, om Venezias Nætter; vort Hjerte jubler ham dog først rigtig i Møde, naar Tonerne er disse:

Vi elsker vort Land,

men ved Midsommer mest,

naar hver Sky over Marken Velsignelse sender.

Og en uendelig Række af slige skønne Rytmer, der aander den dybeste Kjærlighed til Danmark, dets Land og Folk, har han skjænket vor Litteratur.

Hvor ubegribeligt er det ikke, at denne frejdige Sanger var saa lidt populær. Med Bitterhed har han en Gang sagt det:

Og at synge for alle og fattes af faa

det er netop Lykken, som Sangen kan naa.

Drachmanns Sang er egentlig aldrig bleven hørt af de mange, uden naar han sang falsk. Drachmann har til Eksempel aldrig faaet Anerkjendelse af en Kulturfaktor som vor Højskole; hans muntre Digterfregat har altid maattet vippe i Karantæne uden for dens Havn. Og nu er det snart saadan her i Landet, at hvad der løses af vor Højskole, skal være løst i Himlen, hvad der bindes af denne Højskole, skal være bundet i Himlen.

Egentlig fattes denne Institution Sansen for al verdslig Skjønhedsglæde. Alt

ofrer den for Moralen. Nu være det indrømmet, at Moralen er en uhyre Værdi — Ballasten i Baaden — lad gaa! Men den, der sejler med lutter Ballast, fører en gold Fragt.

Hvad har der da inderst inde været Drachmann og det brede Folkelag imellem? Ja først og fremmest *har* det vel været Moralen. Og her har Drachmann tit handlet, ikke alene yderst uklogt, men ogsaa forkasteligt; det har ligesom glædet ham at fejre Orgier for optrukne Gardiner. Aldrig er vel et Privatliv i den Grad bleven kastet i Grams til Hoben som hans. I Vers og Prosa har han fortalt os sine intimeste Anliggender. Og sandelig, han er ikke bleven skaanet igjen. Sladderer har ligget med sin flade Næse mod hans Rude, hver Gnist er bleven pustet op til et Baal, der ikke sjældent røg ham ud af Landet, hvis ikke han slog sig til Ro med Linier som disse:

Højt til Vejrs er den Rede bygt,

lad dem i Krogen kun murre;

døv er den for al Smædesang,

der skjult hos sin Due kan kurre.

Saa anføres det, at han ikke var nogen stor Karakter, at han er løbet fra Parti til Parti, indtil han blev Førræder mod dem alle. De husker maaske den vittige om end ikke synderlig elskværdige Karakteristik, som for en Række Aar siden gik gennem Bladene, og som da af mange stempledtes som træffende. Den lød:

Levet — drevet — skrevet,

skiftet fra Fjende til Ven.

Forskrevet, fordrevet, forblevet

parat — til at skifte igjen.

Disse Ord er dog heldigvis ikke udtømmende for denne overdaadigt udrustede Digtterbegavelse, om end de rammer en beklagelig Mangel i hans Karakter. Han har opholdt sig saa meget i Flyvesandet, at noget deraf er føget ind i hans eget

Sind. Men det har aldrig sandet Digteraaren til i ham, om end det nu og da kan have givet den en ram Afsmag.

Men naar hans Angribere dernæst anfører, at han ikke er nogen særlig dansk Digter, saa maa der protesteres; thi dansk, det er netop det, han er; ødansk; saa dansk som Bøgen ved Øresund. Man maa ikke lade sig forvirre af, at han nu og da vælger udenlandske Motiver; det er jo dog Danmarks Sol og Vind, der bølger gennem hans Vers og Prosa, hvilke Titler han end giver sin Produktion.

Saadan maa man heller ikke afgrænse Begrebet *det Danske*, at det skulde være knyttet til nogle Plovfurer eller nogle Agre Kartoffler i Syd og Nord. Nej, saa sandt det Hav, der nynner langs vor Kyst er dansk, saa sandt Septembersnattens Stjernehimmel og de lyse Nætters Højhed og Fred er dansk, da er Drachmann og hans Digtning dansk og kun dansk. Hans Danskhed kan her — som altid — maales med den Styrke, hvormed han reagerer mod den galliske Aand eller søger mod en aandsbeslægtet som Byron.

Ak, om 80'ernes og 90'ernes Digttere havde taget Parolen fra Drachmanns sunde, havfødte Rytmevælde i Stedet for fra hin syge Mand i Thisted, der vel boede nær ved Havet, men ak saa fjern fra Havets Salt og Sundhed.

Holger Drachmanns Digtning — især den lyriske Del er sund som et Bad fra aaben Strand. Skal dansk Lyrik atter forny sig, da springer vi 80'ernes og 90'ernes lyriske Grædere over og slaar vor Haand i hans, den høje lyse Sanger, som nu er gaaet hjem til Apol.

Og saa er Kjæden atter knyttet med det grunddanske, hvis Kjendemærke er Frejdighed: Drachmann — Winther — Ohlenschlæger, det Danske, det rødmussede, det frejdigt rullende Blod i vor Folkesang. Thi den Dyrker af Folkesangen, der har villet se sin Gjerning lykkes, har som Spillemanden hos Drachmann maattet „stemme sin Streng efter Lærken“.

Det var en egen festlig Ting at møde Drachmann, naar han skred ned gennem Staden med sit Hoved vuggende over Mængden. Det Syn vil vi ikke faa mere. Lad os da ikke opholde os for længe ved hans Død. Han yndede ikke selv at tænke for meget derpaa. Han var Livets Mand og ingen Nattegrubler; han har en Gang affundet sig med Spørgsmaalet i følgende Linier:

Men hvad, vil man tænke for meget paa sligt,

saa kunde man græde hver Time paa Dagen.

Nej, Taaren af Øjet og ud til sin Pligt:

At glemme sin Død, det er Sagen!

Han bliver sikkert vort Bourgeois sidste store Sanger, Poesiens Grænsepæle vil blive flyttede. Nye vældige Folkelag skyder sig lyttende frem af Mørket. Ud af disse Folkelag vil der stige Digtere med andre Sange end dem, vi nu kjender.

Men ogsaa de skal i Ærbødighed mindes Kampaanden i Drachmanns sociale Digte, der jog som Stormfugle under Kysten i hans „Engelske Socialister“ og „King Mob“.

Og saa — Fred være med ham, den store, skønne Sanger med de lyse Træk, der nu er viede Døden.

Der er ikke et ærligt, stemningsbevæget Gemyt i vort Land, der ikke er i Taknemlighedsgjæld til ham. Lad hans Sange saa gaa deres stille Gang mod vort Øre, mod vort Hjerte — mest kanske det første for den dybe Velklang, de rummer; lad dem erobre vore Koncertsale, vore Værksteder, vore Bondeskoler. Havsaltet, der er i dem, skal holde dem friske til de seneste Tider.

Kilde

Aakjær, Jeppe: Sommer-Taler. Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag, København og Kristiania 1913.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Mindetale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jeppe-aakjaers-mindetale-til-holger-drachmann>